

KAITSEMINISTEERIUM

**ARUANNE KAITSEVÄEKOHUSTUSE TÄITMISEST JA
KAITSEVÄETEENISTUSE KORRALDAMISEST 2018. AASTAL**

Tallinn 2019

SISUKORD

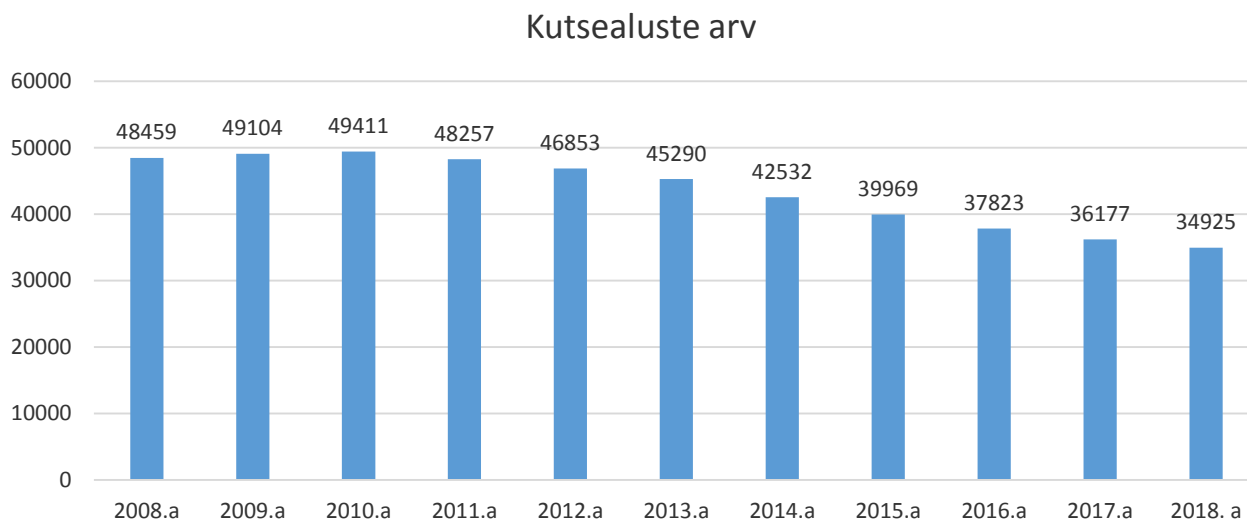
1. ARUANDE KOKKUVÕTE.....	3
2. 2018. AASTA PEAMISED STATISTILISED ANDMED	7
3. KAITSEVÄEKOHUSTUSLASTE ARVESTUS.....	9
4. KAITSEVÄETEENISTUSKOHUSTUSLASE TERVISENÕUETELE VASTAVUSE HINDAMINE	13
5. AJATEENISTUSSE KUTSUMINE.....	16
6. AJATEENISTUS	18
7. ASENDUSTEENISTUS.....	22
8. ÕPPEKOGUNEMISED	23
9. AJATEENIJATE JA RESERVVÄELASTE ARVAMUSUURINGUD.....	24
10. TEGEVVÄELASED	26
11. PEAINSPEKTORITEENISTUS	28
12. OLULISEMAD TEGEVUSED 2019. AASTAL	29

1. ARUANDE KOKKUVÕTE

Käesolev aruanne on koostatud kaitseväeteenistuse seaduse § 9 alusel ning annab ülevaate kaitseväekohustuslaste, ajateenijate, tegevväelaste ja reservväelastega seotud eesmärkide täitmisest 2018. aastal.

Kaitseväekohustuslastena arvele võetud isikute arv on endiselt vähenemas (joonis 1), mis tuleneb 17-aastaseks saavate aastakäikudes meessoost isikute arvu langusest ning mis jätkub ka järgmistel aastatel.

Joonis 1. Kutsealuste arv aastatel 2008-2018

Kaitseväekohustuslaste tervisenõuetele vastavuse hindamises on toimunud positiivsed trendid võrreldes 2017. aastaga. Suurenenud on „vastab tervisenõuetele“ otsuste osakaal ning vähenenud on otsuste „ajutiselt ei vasta tervisenõuetele“ osakaal. Kaitseressursside Ameti arstlike komisjonide

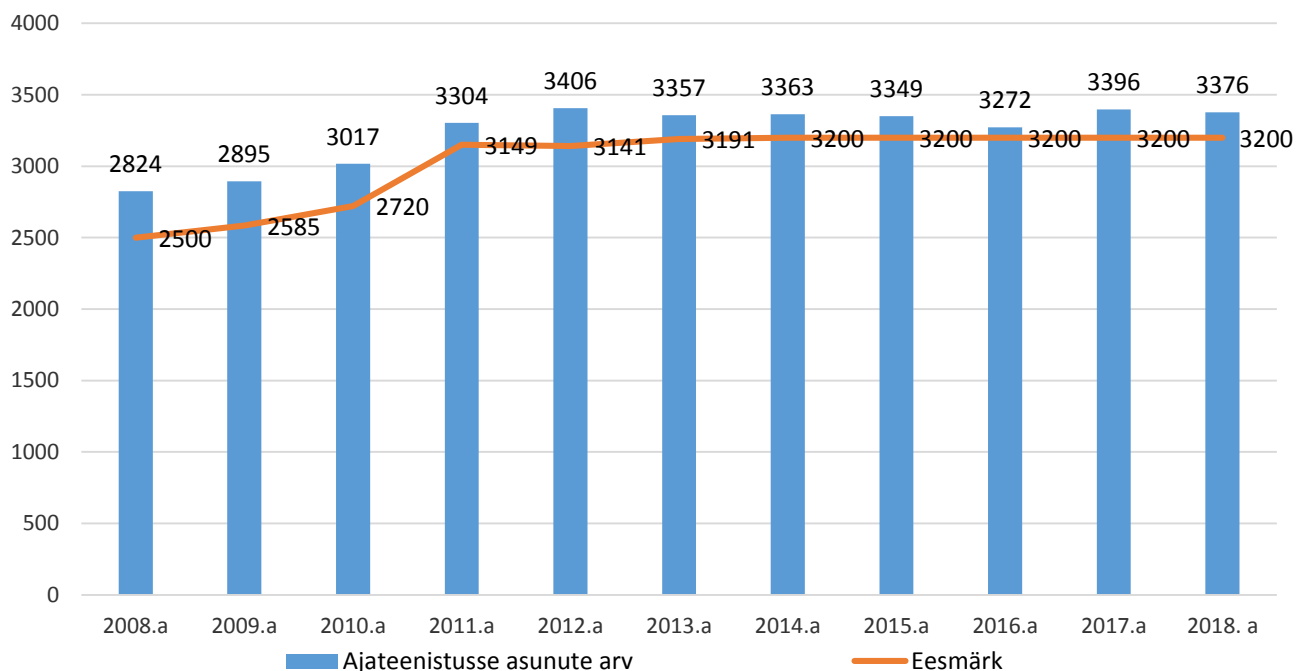
poolt tehtud otsuste põhjal vastas kehtivatele tervisenõuetele 43% (2017. a - 36%), ei vastanud 21% (2017. a - 21%) ning ajutiselt ei vastanud 36% (2017.a - 42%) kutsealustest.

2018. aastal alustati uue meetmena eelkomisjonide läbiviimisega, vähendamaks välistavate diagnoosidega kutsealuste asjatut kutsumist arstlikesse komisjonidesse. Kokku toimus 2018. aastal kümme eelkomisjoni, kus langetati üle kolmesaja otsuse.

Kutsealuste ajateenistusse suunamisel täitis Kaitseressursside Amet täielikult 2018. aastaks kehtestatud plaani, suunates aega teenima 3 376 meessoost kutsealust ning 27 vabatahtlikult ajateenistusse tulnud naist. Ajateenistust alustanud naiste arv on võrreldes 2017. aastaga pisut langenud. 2017. aastal asus ajateenistusse 34 naist. 2018. aastal avaldas soovi vabatahtlikult ajateenistusse asuda 34% kutsealustest, mis jääb võrreldes 2017. aastaga samasse suurusjärku. Kaitseministeerium teeb jätkuvalt tööd selle nimel, et vabatahtlikult ajateenistusse asuvate naiste ja kutsealuste osakaal kasvaks. 2018. aastal viidi läbi teabepäev, mille eesmärgiks oli tutvustada naissoost isikutele ajateenistust ning sellega kaasnevat. Lisaks korraldati Paide arvamusefestivalil arutelu naiste kaasamisest Kaitsevähk. Täiendava pilootprojektina viidi 2018. aasta augustis läbi ajateenija töövarjupäev, kus huvilistel oli võimalus osaleda 24 tunni jooksul väljaõppes ja teenistuses koos ajateenijatega.

Ajateenistuse korraldamisel suutis Kaitsevägi 2018. aastal mehitada ja välja õpetada ettenähtud arvu reservüksusi. Võrreldes eelnevate aastatega on ajateenistusest **väljalangenute osakaal oluliselt vähenenud**. Kui 2017. aastal oli ajateenistusest väljalangevus 18,8% ning 2016. aastal 20%, siis 2018. aastal oli väljalangevus **11,4%**. Alates 2017. aastast on Kaitsevägi teinud muudatusi väljaõppe praktikas, lähtudes eelkõige ajateenija personaalsest füüsilisest võimekusest. Uuem lähenemine on avaldanud positiivset mõju, mida kinnitab väljalangevuse oluline vähenemine.

Ajateenistusse asunute arv

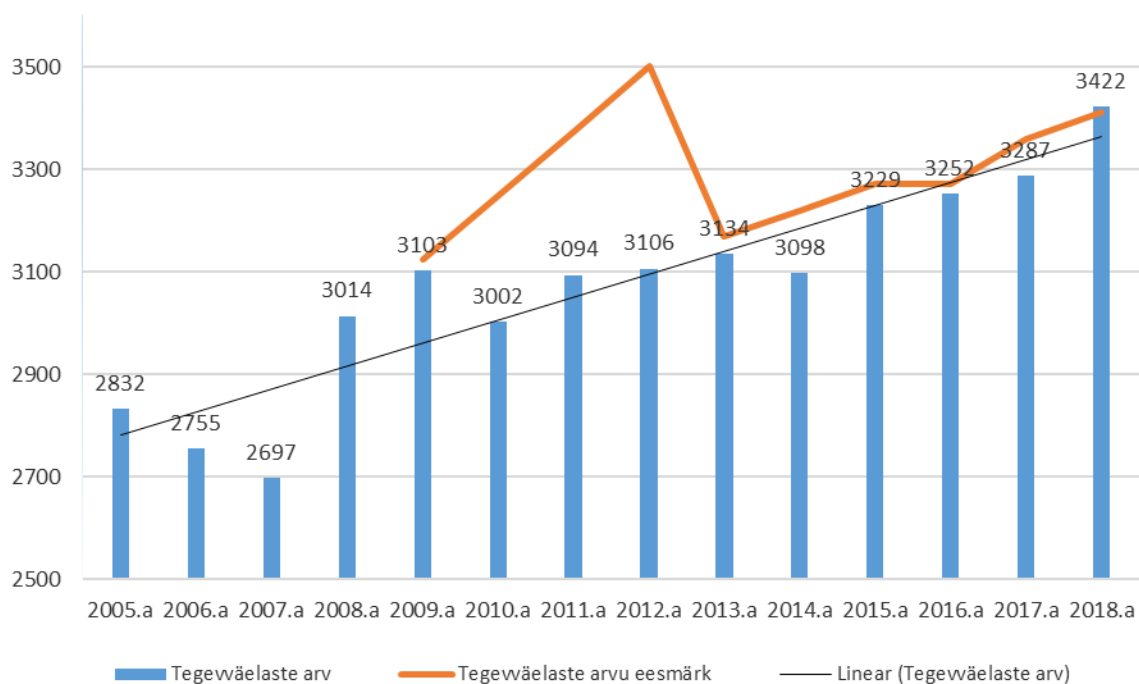

Joonis 2. Ajateenistusse asunute arv 2008-2018

Reservväelaste õppekogunemistel osales 5104 reservväelast. 2018. aastal toimus suurõppus „Siil 2018“, kus osales kokku üle 18 tuhande inimese, sh 5104 reservväelast ehk 67,8% kutsutust. Täiendavalt viidi läbi kaks lisaõppekogunemist kuhu planeeriti kutsuda kokku 1471 reservväelast. Esimene lisaõppekogunemisele kutsutud üksus komplekteeriti 60,5% ulatuses ning teine üksus 91% ulatuses. Oleme reservväe välkõppuste korraldamisel mitte ainult Baltikumis, vaid kogu Euroopas teenäitajad.

Ajateenijate seas läbi viidavas arvamusuuringust selgus, teenistusse astumiseks sobivaim aeg on kohe pärast gümnaasiumi lõppu, mil noored on kõige parema tervise ja füüsilise võimekusega, samuti on motiveeritus ja soov ajateenistust läbida antud eluetapis kõrgem kui vanemas eas, mil seotus tsiviilsfääris (pere, töökohustused, karjäär) on suurem.

Tegevväelaste arv suurenes 2018. aasta lõpuks võrreldes aasta algusega **135** tegevväelase võrra **3422**ni (joonis 3), mis on planeeritud eesmärgist 12 tegevväelase võrra rohkem. Võrreldes varasemate aastatega on värbamine olnud suurem vaid 2012. ja 2008. aastal. 2018. aastal tehti erakorraline otsus tõsta tegevväelaste keskmine palk senise ca 30% pealt tasemeni 33% üle Eesti keskmise.

Joonis 3. Tegevväelaste arv 2005-2018

Möödunud aastal viidi ellu Vabariigi Valitsuse 2017. aasta mais heaks kiidetud kaitseväeteenistusse kutsumise tõhustamise meetmed:

- Riigikogu võttis 13.06.2018 vastu kaitseväeteenistuse seaduse muudatuse kaitseväekohustuse täitmisest kõrvalehoidjate suhtes piiravate meetmete rakendamiseks.
- Vabariigi Valitsuse kabineti 27.09.2018. a nõupidamisel kiideti heaks Kaitseministeeriumi ettepanek hakata kaitseväekohustuslastele dokumente edastama ja kätte toimetama nii, et kättetoimetamise tingimusena ei nähta seaduses ette kättetoimetamise fakti tõendamist ning kättetoimetatuks loetakse dokument, mille saatmisest on möödunud määratud arv päev (30 päeva). Kaitseministeeriumile tehti ülesandeks esitada vastava seadusemuudatuse eelnõu. Ettepaneku teostamiseks muudetakse kaitseväeteenistuse seaduses sätestatud dokumentide kättetoimetamise regulatsiooni.
- Vabariigi Valitsuse 06.12.2018 korraldusega nr 110 tõsteti ajateenijate laste toetust 50 eurolt 300 euroni kuus. Muudatus jõustus 1. jaanuarist 2019.a.
- 2018. aastal jõustus Vabariigi Valitsuse 28.09.2017 korraldus nr 147, millega tõsteti reservväelastele makstavat õppekogunemisel osalemise tasu.

Peamised arendustegevused 2019. aastal:

- jätkatakse kaitseväekohustuslastele teabevärava eesti.ee kaudu dokumentide kättetoimetamise juurutamist koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Riigi Infosüsteemide Ametiga.
- hakatakse rakendama kaitseväekohustuse täitmisest kõrvalehoidjate suhtes täiendavaid sunnimeetmeid, millega piiratakse isikule väljastatud õiguste ja lubade kehtivust või väljastamist. Nendeks õigusteks ja lubadeks on: mootorsõiduki juhtimise õigus, kalastuskaart, jahipidamisõigus, väikelaeva ja jeti juhtimise õigus ja relvaluba ja relva soetamisluba.
- võetakse kasutusele kaitseväekohustuslastele ja kaitseväekohustust võtta soovivatele isikutele suunatud Kaitseressursside Ameti iseteenindusportaal, mille eesmärgiks on lihtsustada kodaniku ja Kaitseressursside Ameti vahelist suhtlust. Näiteks saab kodanik broneerida iseteenindusportaali kaudu endale sobiliku aja ja koha arstliku komisjoni läbimiseks. Iseteenindusportaali kaudu saab esitada taotlusi ajapikenduse või ajateenistusse kutsumisest vabastuse saamiseks. Samuti saab kodanik iseteenindusportaali kaudu tutvuda teda puudutavate dokumentide ning otsustega.
- tõhustatakse terviseseisundi hindamise korraldust ning jätkatakse eelkomisjonide läbiviimist e-tervise andmete põhjal.
- tehakse ettevalmistusi ajateenijate arvu kasvuks 3500-ni aastaks 2020 ning 4000-ni aastaks 2022.
- Jätkatakse tegevusi puudega inimeste riigikaitseesse panustamise võimaldamiseks läbi ajateenistuse.
- Kaalutakse võimalust ajateenistustsükli algusaja muutmiseks lähtudes kõrgkooli kandideerimise ajaperioodist.
- Muudetakse vormikandmise regulatsiooni selliselt, et aktiivsematel reservväelastel võimaldatakse hoiustada Kaitseväe tavavälivormi ja varustust kodus.

2. 2018. AASTA PEAMISED STATISTILISED ANDMED

Kaitseväekohustuslaste registris oli 2019. aasta 1. jaanuari seisuga kantud 268 561 kaitseväekohustuslaste andmed. Registris oli muuhulgas arvel 34 925 kutsealuse, 226 246 reservis oleva 18-60 aastase meessoost isiku ning 3 422 tegevväelase andmed. Tegevväelaste hulgas oli kokku 329 naissoost isikut.

Kutsealuste ja kaitseväekohustust võtta soovivate naiste terviseseisundi hindamisel tegid Kaitseressursside Ameti arstlikud komisjonid 2018. aastal 10 958 otsust, millede kohaselt 4 684 isikut (43%), sh 57 naissoost isikut vastasid kaitseväeteenistuskohustuslaste tervisenõuetele. Tervisenõuetele ei vastanud 2 314 isikut (21%) ning ajutiselt ei vastanud 3 960 (36%) isikut. Kokkuvõttes on kaitseväekohustuslaste terviseseisund näitamas positiivsemat trendi võrreldes eelnevate aastatega.

Ajateenistusse plaaniti kutsuda 2018. aastal 3 200 kutsealust. Lisaks kutsealustele võimaldati ajateenistus läbida 108 vabatahtlikult kaitseväekohustuse võtnud naissoost isikul. Kaitseministri määrusega lubati kehtestatud piirarve ületada 5% ulatuses ning ajateenistuskohustust asus täitma **3 376 kutsealust ja 27 naissoost isikut**. 2019. aastal on planeeritud ajateenistusse kutsuda 3200 kutsealust ning alates 2020. aastast tõuseb ajateenistusse kutsutavate kutsealuste arv 3500ni. Jätkuvalt panustatakse ka naissoost isikute seas ajateenistuse populariseerimisele suurendamiseks naiste osakaalu ajateenistuses.

Ajateenistuse läbis ja määrati sõjaaja ametikohale 2018. aastal **3 036** ajateenijat, sh **13** naissoost isikut. Ennetähtaegselt vabastati teenistusest 389 ajateenijat (sh 17 naissoost ajateenijat). Kokku asus ajateenistusse 3 395 kutsealust ja 30 naissoost isikut, kelle väljaõppeperiood algas 2017. aasta II poolaastal (2 995 kutsealust ja 29 naissoost isikut) ning 2018. aasta I poolaastal (400 kutsealust ja 1 naissoost isik).

Tervisliku seisundi tõttu vabastati teenistusest 353 ajateenijat, mis teeb 10,3% ajateenistusse asunutest. Võrreldes 2017. aastaga on tervisliku seisundi tõttu **väljalangevus oluliselt vähenenud** (2017.a 17,9%). Kui varasematel aastatel oli ajateenijate vabastamisel levinuimaks põhjuseks lihaskoormus ja sidekoehaigused, siis 2018. aastal on sellel alusel vabastamise esinemissagedus oluliselt langenud (13,3%).

Ajateenistusest väljalangevuse vähenemise põhjusena saab tuua Kaitseväe poolt paindlikuma väljaõppeprogrammi juurutamist. Väljaõppe andmisel lähtutakse isikute personaalsest võimekusest, et vältida tervise tõttu teenistusest väljalangemist. Eesmärgiks on sõjalise väljaõppe andmine võimalikult paljudele teenistusse asunutele, et tagada sõjaaja ametikohtade mehitatus.

Reservväelaste õppekogunemisi plaanis Kaitsevägi 2018. aastal läbi viia 7 520-le reservväelasele ning õppekogunemistel osales 5 104 reservväelast ehk 67,8% plaanitud. Täiendavalt viidi 2018. aastal läbi kaks lisaõppekogunemist vastavalt Vabariigi Valitsuse korraldustele. Lisaõppekogunemise eesmärk täideti ja saavutati pataljoni lahinguvalmidus. Lisaõppekogunemine korraldamisega hinnatakse kogu riigikaitse juhtimisstruktuuri tegevust ning lahinguvalmiduse saavutamist.

Ajateenijate arvamusuuring viidi läbi uuel meetodil. Kaitseministeeriumi, Tartu Ülikooli, Tervise Arengu Instituudi ning Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste koostöös on alustatud alates 2016. aastast ajateenijate longituudset ankeedipõhist kompleksuuringut. Ajateenijate kompleksuuringu metoodika võimaldab jälgida pikaajaliselt isikupõhiselt ajateenija arvamusi ning kogemusi. Seega võimaldab uuring tuvastada tegureid, mis prognoosivad rahulolu ajateenistusega või ennetähtaegset reserviarvamist. Kogutud andmete abil on kirjutatud üle kümne teadusartikli, andmete esitlemiseks on korraldatud igal aastal konverents ning 2018. aastal avaldati ka ajakirja Sõjateadlane erinumber.

Asendusteenistuses ehk usulistel ja kõlbelistel põhjustel kaitseväeteenistusest keeldunud kaitseväekohustuslastele mõeldud teenistusliigis oli 1. jaanuari 2019.a seisuga 75 isikut. 2018. aastal esitati kokku 174 taotlust asendusteenistusse asumiseks. Võrreldes eelmise aruandlusperioodiga on asendusteenistusse astuda soovivate kaitseväekohustuslaste arv kasvanud.

Tegevväelaste arv kasvas 2018. aastal **135** tegevväelase võrra, ulatudes aasta lõpus 3 422 tegevväelaseni. 2018. aasta lõpuks oli sihttasemeks seatud 3410 tegevväelast, mis ületati 12 tegevväelase võrra. Kehtivate arengukavade kohaselt peaks tegevväelaste arv 2019. aasta lõpuks suurenema 3460 isikuni.

Kaitseväe peainspektoriteenistus menetles 2018. aasta jooksul 130 registreeritud pöördumist. Võrreldes viimase nelja aastaga, on pöördumiste arv kasvanud oluliselt. Näiteks 2017. aastal tehti samal ajaperioodil Kaitseväe peainspektoriteenistusele 90 pöördumist. Pöördujateks olid peamiselt ajateenijad ja palgaline koosseis. Ajateenijate osas levinumad pöördumiste põhjused on seotud meditsiiniga. Tegevväelaste ja tsiviilteenistujate pöördumiste peamised põhjused on seotud teenistuse tasustamisega või ülemate käitumisega.

Tõusnud on Kaitseväega otseselt mitte seotud isikute pöördumiste arv- 2017. aastal tehti 8 pöördumist ning 2018. aastal 25. Kaitseväega otseselt mitte seotud isikud on ajateenijate lähedased ja reservis olevad isikud.

3. KAITSEVÄEKOHUSTUSLASTE ARVESTUS

Kaitseväekohustuslaste arvestust peab Kaitseressursside Amet kaitseväekohustuslaste registris (edaspidi register). Käesolevas aruandes mõistetakse kaitseväekohustuslaste arvestuse all 17-60 aastaste meeskodanike ja kaitseväekohustuse võtnud üle 18- aastaste isikute registri põhimääruse § 12 loetletud andmete kandmist registrisse ja andmete muudatuste kajastamist kaitseväekohustuslaste registri objektiks oleku ajal. Kaitseväekohustuslaste arvestuse ülevaade on alljärgnevalt ära toodud tabelites 1-4 ning sisaldab alljärgnevate punktide ülevaadet (võrdlusbaasina on tabelites toodud andmed 01.01.2017 seisuga):

- kaitseväekohustuslaste jagunemine registris (tabel 1);
- 2018. aasta jooksul registrisse kantud kutsealuste ja kaitseväekohustuslaste statistika (tabel 2);
- ajateenistusse kutsumata jätmise ja ajateenistusse asumisest vabastamine (tabel 3);
- ajateenistuskohustuse täitmiseks ajapikenduse andmine (tabel 4);

Kokku oli seisuga 01.01.2019 registrisse kantud **268 561** kaitseväekohustuslaste andmed. Registrisse kantud kaitseväekohustuslaste koondnumbri puhul on tegemist selle suurusjärguga, keda on riigil sõjaajal võimalik teenistusse kutsuda. Registris oli muuhulgas arvel **34 925** kutsealuse, **226 246** reservis oleva 18-60 aastase meessoost isiku ning **3 422** tegevväelase andmed. Tegevväelaste hulgas oli kokku **329** naissoost isikut (tabel 1). Tegevväelaste arv on saavutanud viimaste aastate parima tulemuse. Samas kutsealuste arv on jätkuvalt languses. 2018. aastal võttis vabatahtlikult kaitseväekohustuse 444 isikut, kellest 314 olid naised. Kaitseväekohustuse saab võtta vähemalt 18-aastane kodanik, kelle kohustus osaleda riigikaitstes, ei tulene seadusest (naissoost isikud) või kes on sellest vabastatud enne 01.04.2013 kehtinud regulatsioonide alusel või kes on üle 60-aastased.

Tabel 1. Kaitseväekohustuslaste jagunemine registris seisuga 01.01.2019

Jrk nr	Kategooria	Arv	
		2017	2018
1	kutsealused¹	36177	34925
2	ajateenijad	2819	2865
	nendest naissoost isikud	12	16
3	asendusteenistujad	45	75
4	tegevväelased	3287	3422
	nendest naissoost isikud	319	329
5	18–60-aastased meessoost isikud (reservis olev isik)	225408	226246
	nendest ise kaitseväekohustuse võtnud üle 18-aastased isikud	372	444
6	Naissoost isikud (reservis olev isik)	1004	1028
	nendest kaitseväekohustuse võtnud naissoost isikud	253	314
	nendest ajateenistuse läbinud naissoost isikud	65	78
	Kokku (1-6)	268 740	268 561

2018. aasta jooksul kanti registrisse kokku **6805** kutsealuse ja **437** reservis oleva isiku andmed. Registrisse kantud kutsealuste andmed sisaldavad aastakäike 1991-2001 ning reservis olevate isikute andmed aastakäike 1958-1990 (tabel 2). Kutsealuste osas on registrisse kantavate arv jäänud võrreldes eelneva aruandlusperioodiga samasse suurusjärku. 437 reservis olevate isikute puhul on tegemist aruandlusperioodil Eesti kodakondsuse saanud või kaitseväekohustuse võtnud isikutega. Võrreldes 2017. aastaga, on suurenenud kodakondsusest loobunute arv.

Tabel 2. Registrisse kantud kutsealuste ja kaitseväekohustuslaste andmed aruandlusperioodil

Jrk nr	Näitaja	17-27 aastased isikud		28-60 aastased isikud	
		2017	2018	2017	2018
1	registrisse kantud	6833	6805	401	437
2	registrist kustutatud (surnud)	49	48	815	867
3	kodakondsusest loobunud	34	40	53	92

Seisuga 1. jaanuar 2019.a on ajateenistusse kutsumata jätmise kehtivaid otsuseid **15 057** (registris arvel olevatest aastakäikudest 1991-2001) ning ajateenistusse asumisest vabastamise kehtivaid otsuseid **3 507**. Ajateenistusse ei kutsuta isikut kellel esinevad kaitseväeteenistuse seadusest tulenevad (ajutised) välistavad asjaolud (tervis, puudulik haridus, kannab vabadusekaotuslikku karistust jm). Isik kutsutakse ajateenistusse välistavate asjaolude äralangemisel.

Kui aga isikul esinevad ajateenistusse asumisest vabastuse saamise alused (nt on saanud 28-aastaseks, rahvastikuregistri andmetel elab välisriigis, on nimetatud kohtunikuks), siis Kaitseressursside Amet teeb otsuse, mille alusel isik märgitakse reservis oleva isikuna. Ajateenistusse asumisest vabastuse saanud isikut enam ajateenistusse ei kutsuta.

¹ Kutsealune on 17-27-aastane (k a) meessoost isik, kuni aja- või asendusteenistusse asumiseni või aja- või asendusteenistusest vabastamiseni

Ajateenistusse kutsumata jäetud isikute arv on võrreldes eelnevate aastatega jätkuvalt kasvanud. Kutsumata jätmise põhjuste osas domineerib tervise seisundi mittevastamine kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele – **14 404** juhul. Kutsealuste osakaal, kes ei ole läbinud vähemalt põhikooli II kooliastet põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse tähenduses on võrreldes 2017. aastaga on kasvanud. 2017. aastal oli kõnesolevaid kutsealuseid 326 ning 2018. aastal 367.

Ajateenistusse asumisest vabastamise osas on endiselt peamiseks põhjuseks kutsealuse piirvanuse ületamine – isik on saanud 28-aastaseks, **2 894** juhul (tabel 3). Võrreldes eelnevate aastatega on mõne võrra vähenenud kutsealuste osakaal, kes on süüdi mõistetud karistusseadustiku 8., 9., 13., 15., 18. või 22. peatükis sätestatud kuriteos ning seetõttu ajateenistusse asumisest vabastuse saanud. Registri andmetel on 2018. aastal nimetatud põhjusel vabastuse saanud 220 isikut, 2017. aastal 260.

Tabel 3. Ajateenistusse kutsumata jätmise ja ajateenistusse asumisest vabastamise kohta kehtivad otsused aastakäikude 1991-2001 kohta seisuga 01.01.2019

		2017	2018
1. Ajateenistusse kutsumata jätmise		14031	15057
1.1	tervise seisund arstliku komisjoni otsusel ei vasta kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele	13421	14404
1.2	ei ole läbinud vähemalt põhikooli II kooliastet põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse tähenduses	326	367
1.3	on kriminaalasjas kahtlustatav või süüdistatav, kuni kriminaalmenetluse lõpetamiseni	44	38
1.4	kannab vabadusekaotuslikku karistust	13	15
1.5	välislepingus ettenähtud juhul	0	0
1.6	on asunud kõrgharidust omandama arsti või õe erialal	227	233
2. Ajateenistusse asumisest vabastamine		3055	3507
2.1	saanud 28-aastaseks	2420	2894
2.2	süüdi mõistetud karistusseadustiku 8., 9., 13., 15., 18. või 22. peatükis sätestatud kuriteos ja selle eest on talle mõistetud vabadusekaotuslik karistus ning tema andmed ei ole karistusregistrist karistusregistri seaduse kohaselt kustutatud	260	220
2.3	tema andmete kaitsevähkohustuslaste registrisse kandmisele eelnenud ajal elanud rahvastikuregistri andmetel katkematult vähemalt seitse aastat välisriigis või on sündinud ja elanud välisriigis tema andmete kaitsevähkohustuslaste registrisse kandmisele vahetult eelnenud ajal ning ei ole viie aasta jooksul andmete registrisse kandmisest arvates esitanud kirjalikku taotlust ajateenistusse või asendusteenistusse asumiseks	331	352
2.4	läbi teinud kohustusliku sõjaväeteenistuse välisriigi relvajõududes või on teeninud sõjaväelasena välisriigi relvajõududes vähemalt 12 kuud või läbi teinud asendusteenistuse välisriigis	20	18
2.5	kantud tervishoiutöötajate riiklikku registrisse arsti või õena ning töötab vastaval erialal ja on läbi teinud Kaitseväe nõuetele vastava väljaõppe	24	23
2.6	nimetatud kohtunikuks ning kelle vabastamise ettepaneku on teinud kohtute haldamise nõukoda	0	0

Ajateenistuskohustuse täitmiseks ajapikenduse andmise alused on jagunenud neljaks grupiks: (1) kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele ajutiselt mittevastamine – kokku **2 427** isikut, (2) lapse ülalpidamine või puudega isiku hooldamine – kokku **775** isikut, (3) hariduse omandamine – kokku **13 932** isikut ning (4) valitaval ametikohal töötamine – kokku **9** isikut. Lähtuvalt eeltoodust, kõige enam antakse ajapikendust hariduse omandamiseks. Kokku on ajapikendust antud **17 143** isikule (tabel 4). Võrreldes 2017. aastaga on ajateenistuskohustuse täitmiseks ajapikenduse andmise otsuste hulk jäänud samasse suurusjärku. Vähenenud on tervisenõuetele ajutiselt mittevastavuse tõttu ajapikenduste andmine ning lapse ülalpidamisega või puudega isiku hooldamiseks ajapikenduste andmine. Samas on suurenenud hariduse omandamiseks ajapikenduste andmine ja seda eeskätt üldkeskhariduse omandamiseks statsionaarses õppes. Kui 2017. aastal oli üldkeskhariduse omandamiseks antud ajapikendusi 6379, siis käesoleval aruandlusperioodil oli vastavasisulisi otsuseid tehtud 7415. Mõnevõrra on suurenenud ka välisriigis kõrghariduse omandamiseks antud ajapikenduste arv, mis on võrreldes 2017. aastaga kasvanud 47 võrra.

Tabel 4. Seisuga 01.01.2019 kehtivad otsused ajateenistuskohustuse täitmiseks ajapikenduse andmise kohta

		2017	2018
1	Kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele ajutise mittevastavuse tõttu	3323	2427
2	Lapse ülalpidamiseks või puudega isiku hooldamiseks	850	775
2.1	lapsevanemana või muu last ülalpidava isikuna peab ülal vähemalt ühte alla kolmeaastast last ning ülalpidamiskohustus tuleneb perekonnaseadusest	462	415
2.2	lapsevanemana või muu last ülalpidava isikuna on kohustatud ülal pidama vähemalt kahte last ning ülalpidamiskohustus tuleneb perekonnaseadusest	331	319
2.3	lapsevanemana või muu last ülalpidava isikuna üksinda peab ülal vähemalt ühte last, kellel puuduvad teised ülalpidamiskohustusega isikud, ja ülalpidamiskohustus tuleneb perekonnaseadusest	9	8
2.4	eelmine KVTS § 54 p.1 (Perekonna ainus toitja)	26	11
2.5	on ainus isik, kes on kohustatud ülal pidama raske või sügava puudega inimest, kellel puuduvad teised ülalpidamiskohustusega isikud	22	22
3	Hariduse omandamiseks	12809	13932
3.1	üliõpilasena valinud ajateenistusse asumise aja (KVTS § 44 lg 2)	1471	1483
3.2	üldkeskhariduse omandamiseks statsionaarses õppes (KVTS § 44 lg 3)	6379	7415
3.3	ilma keskhariduseta kutsealusel on õigus ajapikendusele statsionaarses õppevormis kutseõppe tasemeõppes õppimiseks selle aasta 1. juulini, mille jooksul ta saab 21-aastaseks (KVTS § 44 lg 4)	4665	4707
3.5	õpib sisekaitselise rakenduskõrgkooli politsei-, piirivalve- või päästeerialal (KVTS § 44 lg 5)	31	17
3.6	välisriigi kõrgkoolis (KVTS § 44 lg 6)	263	310
4	Valitaval ametikohal töötamiseks	6	9
5	Kokku	16988	17143

4. KAITSEVÄETENISTUSKOHUSTUSLASE TERVISENÕUETELE VASTAVUSE HINDAMINE

Kutsealuse, kaitseväekohustust võtta sooviva isiku, asendusteenistuja ja reservis oleva isiku tervise seisundi kaitseväetenistuskohustuslase tervisenõuetele vastavuse hindamist viib läbi Kaitseressursside Ameti juures asuv arstlik komisjon. Arstlikud komisjonid toimuvad 13 erinevas asukohas üle Eesti. Ülevaade kaitseväekohustuslaste tervise seisundi hindamise tulemustest Kaitseressursside Ameti arstlikes komisjonides 2018.a kajastub tabelites 5-7.

2018. aastal väljastas Kaitseressursside Amet kutsealustele ja kaitseväekohustust võtta soovivatele naissoost isikutele **25 796** kutset arstlikku komisjoni ilmumiseks (sh 81 kutset naissoost isikutele). Kokku langetasid arstlikud komisjonid **10 958** otsust, millest **4 684** otsuse (43% otsuste üldarvust) kohaselt tunnustati isik kaitseväetenistuskohustuslase tervisenõuetele vastavaks, sh **57** naissoost isikut. Seoses uute tervisenõuete kehtestamisega alates 1. jaanuarist 2018. a on tervisenõuetele vastavaks tunnustatud kutsealuste osakaal suurenenud (2017. a – 36% otsuste üldarvust) ning olulisel määral on vähenenud tervisenõuetele ajutiselt mittevastavaks tunnustatud kutsealuste osakaal (2018.a – 36%, 2017. a – 42% otsuste üldarvust). Tervisenõuetele mittevastavaks tunnustatud kutsealuste osakaal on jäänud samaks, moodustades 21% otsuste üldarvust. Täpsem arstlike komisjonide poolt langetatud otsuste jaotus on ära toodud tabelis 5.

Tabel 5. Kutsealuste ja naissoost isikute terviseseisundi hindamine

		2017	2018
1	Väljastatud kutseid arstlikule läbivaatusele:	25956	25796
	nendest naissoost isikud	78	81
2	Arstlikule läbivaatusele ilmunud	14996	13842
3	Arstliku komisjoni otsused, sh:	12516	10958
3.1	vastab kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele	4531	4684
	nendest naissoost isikud	45	57
3.2	ajutiselt ei vasta kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele	5295	3960
	nendest naissoost isikud	4	2
3.3	ei vasta kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele	2690	2314
	nendest naissoost isikud	0	3

Reservis olevatele isikutele väljastati 2018. aastal **548** kutset arstlikku komisjoni ilmumiseks ning arstlikule läbivaatusele ilmus **402** isikut. Kokku langetati reservis olevate isikute kohta **351** arstliku komisjoni otsust, millest **90** juhul tunnistati reservis olev isik kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele vastavaks (tabel 7) ning 147 tervisenõuetele mittevastavaks. Reservis olevate isikute osas kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele vastavuse otsuste vähesus on tingitud asjaolust, et terviseseisundi hindamine viiakse läbi vaid juhul, kui isik ise pöördub Kaitseressursside Ameti poole. Üldjuhul on pöördumiste ajendiks asjaolu, et reservis oleva isiku hinnangul on tema terviseseisund muutunud halvemaks..

Tabel 6. Reservis olevate isikute terviseseisundi hindamine

		2017	2018
1	Väljastatud kutseid arstlikule läbivaatusele	388	548
2	Arstlikule läbivaatusele ilmunud	319	402
3	Arstliku komisjoni otsused, sh:	247	351
3.1	vastab kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele	51	90
3.2	ajutiselt ei vasta kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele	83	114
3.3	ei vasta kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele	113	147

2018. aastal Kaitseressursside Ameti arstlike komisjonide poolt tehtud otsuste järgi on endiselt domineerivateks põhjusteks, miks isik ei vasta või ajutiselt ei vasta kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele, lihasluukonna ja sidekoehaigused ning psüühika- ja käitumishäired (tabel 7). Võrreldes eelnevate aastatega diagnooside esinemissageduses muutusi ei ole toimunud.

Tabel 7. Diagnooside esinemissagedus Kaitseressursside Ameti arstlikes komisjonides tehtud otsuste põhjal

Jrk nr	Otsuse liik	1.			2.			3.		
		Diagnoos	Arv	%	Diagnoos	Arv	%	Diagnoos	Arv	%
1	Vastab kaitseväe-teenistus-kohustuslase tervisenõuetele	Lihaskonna ja sidekoehaigused	833	48	Silma- ja silmanuste haigused	633	37	Hingamiselu ndite haigused	261	15
2	Ajutiselt ei vasta kaitseväe-teenistus-kohustuslase tervisenõuetele	Lihaskonna ja sidekoehaigused	1146	47	Psüühika- ja käitumishäired	942	39	Vereringe-elundite haigused	349	14
3	Ei vasta kaitseväe-teenistus-kohustuslase tervisenõuetele	Psüühika- ja käitumishäired	673	57	Lihaskonna ja sidekoehaigused	363	30	Hingamiselu ndite haigused	153	13

Alates 2017. aastast on arstlikku komisjoni kuuluvatele arstidele antud isiku nõusoleku korral juurdepääs Tervise Infosüsteemis olevatele terviseandmetele, mis on tõstnud komisjonis tehtavate otsuste kvaliteeti ja läbipaistvust ning aidanud tõhustada terviseseisundi hindamise korraldust. 2018. aastal alustati eelkomisjonide läbiviimisega, vähendamaks ajateenistusse asumist välistavate diagnoosidega kutsealuste kutsumist arstlikesse komisjonidesse. Kokku toimus 2018. aastal kümme eelkomisjoni, kus Tervise Infosüsteemis olevate andmete põhjal langetati 375 kutsealuse terviseseisundi suhtes otsus kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele mittevastavaks tunnistamise kohta. 2019. aastaks on Kaitseressursside Amet planeerinud üheteistkümmet eelkomisjoni läbiviimise.

Tervise Infosüsteemis olevatele andmetele juurdepääsuks andis 2018. aastal nõusoleku 63,4% arstliku komisjoni läbinud isikutest. Peamiseks kitsaskohaks andmete avamise osakaalu suurendamisel on asjaolu, et nõusoleku andmine on võimalik ainult elektrooniliselt ning eeldab ID-kaardi või mobiil-ID olemasolu. Samuti näitab senine praktika, et suur osa kutsealustest avab oma terviseandmed alles arstlikus komisjonis kohapeal, mistõttu ei ole võimalik rakendada eelnevaid terviseandmeid ka selleks, et nende põhjal otsustada kutsealuse arstlikku komisjoni kutsumise üle.

5. AJATEENISTUSSE KUTSUMINE

2018. aasta jooksul planeeriti ajateenistusse kutsuda² **3 200** kutsealust. Kaitseministri määrusega lubati kehtestatud piirarvu ületada 5% ulatuses. Samuti võimaldati ajateenistusse asuda **108** naissoost isikul. Ajateenistuskohustust asus täitma **3 376** kutsealust ja **27** naissoost isikut. Lähtuvalt üksuste ettevalmistustsükli dünaamikast kestab 1. ja 27. nädalal ajateenistusse asunud kutsealuste teenistus 11 kuud ning 40. nädalal teenistusse asunutel 8 kuud. Kõige rohkem kutsealuseid (sealhulgas naissoost isikud) asus ajateenistuskohustuse täitmisele 27. nädalal – **1853**. Kogunemiskohta jättis ilmunuta kokku **280** kutsealust (**6,2%** kutsealustest, kes pidid asuma ajateenistusse).

Valdava grupi ajateenistusse asunutest moodustavad 19-22-aastased kutsealused. Kaitseressursside Ameti eesmärgiks on kutsuda noormehed teenistusse võimalikult noorelt. Praktika näitab, et noorematel kutsealustel on kõrgem motivatsioon, parem tervis ja vähem muid teenistusse asumist takistavaid põhjusi.

Tabel 8. Ajateenistusse kutsumine 2018 (sulgudes on toodud naissoost isikute näitajad)

		Nädal			KOKKU
		1.	27.	40.	
1	Ajateenistusse kutsutavate isikute planeeritud arv - sulgudes naissoost isikute arv	366(26)	1761(60)	1073(22)	3200 (108)
2	Väljastatud otsuseid ajateenistusse asumiseks	538 (1)	2446 (21)	1495 (9)	4479 (31)
3	Alustatud täiendavaid menetlusi	118 (0)	586 (2)	271 (2)	975 (4)
4	Kogunemiskohta mitteilmunud	39	136	105	280
5	Kogunemiskohta ilmunud	410 (1)	1871 (19)	1143 (7)	3424 (27)
6	Ajateenistusse toimetatud	400 (1)	1853 (19)	1123 (7)	3376 (27)

² Kaitseministri 18. oktoobri 2016. a määrusega nr 22 “2018. aasta kutsealuste ja naissoost isikute ning osaliselt 2020. aasta kutsealuste ajateenistusse asumise tähtajad ja nende arvuline jagunemine ajateenijate väljaõppega tegelevate struktuuriüksuste vahel ning ajateenistuse kestus“

Aruandlusperioodil täideti ajateenistusse kutsumise plaan täielikult ning kõik väeüksused komplekteeriti ka ettenähtud ülekattega, et kompenseerida teenistuse käigus väljalangevust.

Ajateenistusse mitteilmunute hulk on endiselt kasvujoones. 2018. aastal alustas Kaitseressursside Amet seoses ajateenistusse mitteilmumisega 271 väärteomenetlust. 1. jaanuari 2019 seisuga on väärteomenetlus läbi viidud 175 isiku suhtes. 156 isikule on tehtud otsus ning 19 isikule väärteomenetluse lõpetamise määrus. 1. jaanuari 2019 seisuga on 2018. aastal alustatud väärtegude suhtes kokku määratud rahatrahve 72 600 euro ulatuses. Karistuseks mõistetud rahatrahvi suurus on keskmisel 465 eurot.

2018. aastal esitati kohtutäituritele sunniraha sissenõudmiseks 1163 täitmisavaldust, 144 650 euro ulatuses. 1. jaanuari 2019 seisuga on kohtutäiturite kaudu sisse nõutud sunniraha täies mahus 672 korral, 65 450 euro ulatuses. Kohtutäituritele sissenõudmiseks esitatud sunniraha suurus on keskmiselt 124 eurot.

Väärteomenetluste arv on võrreldes 2017. aastal alustatud väärteomenetlustega kasvanud 50 menetluse võrra. Tulenevalt sellest on kasvanud ka määratud rahatrahvide kogusumma 20 140 eurot. Karistuseks mõistetud keskmine rahatrahvi suurus on jäänud samaks.

2018. aastal kohtutäituritele esitatud sunniraha sissenõudmiseks esitatud täitmisavalduste arv on võrreldes 2017. aastal esitatud täitmisavaldustega kasvanud 132 täitmisavalduse võrra, 26 650 euro ulatuses. Kohtutäituritele sissenõudmiseks esitatud keskmine sunniraha suurus on kasvanud 21 eurot.

01.01.2019 jõustus kaitseväeteenistuse seaduse ja teiste eriseaduste muudatus, mille kohaselt Kaitseressursside Ametil ja Kaitseväel tekib õigus kaitseväekohustuse täitmisest kõrvalehoidjatele lisaks sunniraha ning väärteokaristuste määramisele, võtta kasutusele meetmed, millega piiratakse isikule väljastatud õiguste ja lubade kehtivust või väljastamist. Meetmete rakendamise eesmärgiks on mõjutada isikuid kaitseväekohustust täitma. Kaitseväekohustuse täitmiseks loetakse Kaitseressursside Ameti arstlikus komisjonis tervises seisundi hindamisele, ajateenistusse ning õppekogunemisele ilmumist.

Täiendavate meetmete kasutuselevõtt on kohaldatav isikute suhtes, kes korduvalt jätavad kohustuse täitmata ka peale nende suhtes haldussunni rakendamist või väärteomenetluse algatamist.

Õiguste ja lubade kehtivuse või taotlemise piiramise eelduseks on halduskohtu loa olemasolu. Kaitseressursside Amet või Kaitsevägi esitab selleks taotluse halduskohtule ning kohus otsustab loa andmise haldustoiminguks loa andmise sätete alusel (halduskohtumenetluse seadustiku (HKMS) 27. peatüki sätted).

Õigused ja load, mille peatamist või väljastamise keelamist saab taotleda on: **mootorsõiduki juhtimise õigus, kalastuskaart, jahipidamisõigus, väikelaeva ja jeti juhtimise õigus ja relvaluba ja relva soetamisluba.**

Kuna seaduse jõustumisest ei ole veel kuigi palju aega möödunud, ei ole käesoleva aruande esitamise hetkeks Kaitseressursside Amet ja Kaitsevägi vastavaid meetmeid veel rakendanud.

6. AJATEENISTUS

Kaitseministeeriumi 2018. aasta üks olulisematest prioriteetidest puudutas naissoost isikute riigikaitseks kaasamist suurendades huvi naissoost isikute seas ajateenistuse läbimiseks. Selleks viidi läbi mitmeid erinevaid tegevusi ning reklaamprojekte.

2018. aastal viidi esmakordselt läbi teabepäev, mille eesmärgiks oli tutvustada naissoost isikutele ajateenistust ning sellega kaasnevat. Teabepäeval osales 50 huvilist. Lisaks korraldati Paide arvamusefestivalil arutelu naiste kaasamisest Kaitseväkke. Arutelu pakkus kuulajatele niivõrd suurt huvi, et auditooriumis pidid osad kuulajad püsti seisma. 2018. aasta augustis viidi läbi pilootprojektina ajateenija töövarjupäev, kus huvilistel oli võimalus osaleda 24 tunni jooksul väljaõppes ja teenistuses koos ajateenijatega. Töövarjudele väljastati vorm ja varustus nii nagu ajateenijatelegi ning nad tegid kaasa kõik vastavasse ööpäeva jäävad väljaõppe elemendid. Selles projektis osales 95 tüdrukut.

Kõik need algatused näitasid, et noortel naistel on suur huvi ajateenistuse vastu ning teavitussürituste korraldamiseks tuleb jätkata ka järgnevatel aastatel.

Lisaks naissoost isikute seas ajateenistuse populariseerimisele jätkatakse tegevusi ajateenistuse mitmekülgse arendamiseks. Üheks tegevuseks on personaalsema väljaõppe andmine võttes arvesse isiku füüsilist võimekust. Lisaks jätkatakse ajateenistuses keeleõppe andmist ajateenijatele, kelle emakeel ei ole eesti keel. Kaitsevägi ostab keeleõpet teenusena sisse ning väeosadel on sõlmitud erinevate koolitusfirmadega raamlepingud. Keeleõpe läbitakse vabatahtlikult ning koolituse läbides omandavad osalejad A2 taseme keeleoskuse. Õpe toimub väeosa territooriumil ning õpetajad tulevad ise kohale. Kursuse pikkus on kokku 9 nädalat.

2017. aastal käivitus projekt „Klassiga ajateenistusse“, mille raames võimaldatakse klassikaaslastel läbida ajateenistus ühes väeosas. Projekti eesmärk on suurendada ajateenistust edukalt läbivate isikute hulka ning vähendada väljalangevust. Väljalangevuse üheks teguriks on stress, mis tekib tundmatusse olukorda sattumisega. Võimaldades läbida sõduri baaskursus üheskoos klassikaaslastega, on tõenäoliselt sisseelamisega kaasnev pingeline väiksem ning aitab vaimselt uue keskkonnaga kiiremini kohaneda.

2017.aastal suvel alustas esmakordselt 1. Jalaväebrigadis, Viru jalaväepataljonis teenistust rühm, kuhu olid kokku pandud kutsealused kolmest lähestikku asuvate koolide lõpuklassidest– Tapa-, Vinni- ja Rakvere gümnaasiumist.

Võimalust pakuti õpilastele riigikaitseõpetuse tunni raames ühe õpetaja poolt, kes andis tunde kõigis kolmes koolis. Koolide peale kokku tuli 17 poissi ja 1 tüdruk. Kuigi kõik polnud otseselt klassikaaslased, olid nad omavahel varasemalt tuttavad ning ühes piirkonnas üles kasvanud.

2018. aastal suvel võeti teenistusse samade protseduuride alusel veel 11 noormeest Rakvere gümnaasiumist, sel korral kõik ühest klassist. Sõduri baaskursuse läbisid nad üheskoos Õhutõrjepataljonis ning hetkel jätkavad teenistust Suurtükiväe pataljoni koosseisus.

Mõlemal aastal projektis osalenud ajateenijad on äärmiselt positiivselt meelestatud ning rahul, et said oma tuttavatega koos sõduri baaskursuse läbi teha. Nad tõid välja, et teenistuse algus on niigi pingeline ja totaalselt erinev keskkond tavapärasest, kuid olles koos oma klassikaaslasega, on see nagu „killuke turvatunnet“, mis on tavaelu mugavustsoonist kaasa tulnud ja seetõttu ka kohanemine on kergem.

2018.a. Rakvere Gümnaasiumi lõpetanud 11 noormeest läbivad ajateenistust Suurtükiväepataljonis.

Juba 2019.aasta 27. nädalal algavasse väljaõppesse on plaanis saata järgmine rühm. Seekord pakume võimalust minna koos ajateenistusse kolmele klassile erinevates koolides üle Eesti. Projektis osalevad Rakvere gümnaasium, Kose gümnaasium ning Pärnu Sütevaka Humanitaargümnaasium.

Alljärgnevalt statistiline ülevaade 2017. aasta II poolaasta kuni 2018. a I poolaasta väljaõppetsükli kohta.

2017. aasta II poolaastal asus ajateenistusse **2 995** kutsealust ja 29 naissoost isikut ning 2018. aasta I poolaastal **400 kutsealust** ning 1 naissoost isikut, kokku **3 395** kutsealust (sh lubatud **5%** ülekatte) ja 30 naissoost isikut. Sarnaselt eelnevatele aastatele komplekteeriti ja õpetati väljaõppetsükli käigus välja Kaitseväge sõjaaja üksuste ettevalmistamise kavas ettenähtud üksused, ehk osaliselt või täielikult kaks jalaväepataljoni mõlema jalaväebrigadi tarbeks ning 1/3 kuni 1/6 brigadide ja keskalluvusega lahingutoetusüksustest.

Ajateenistuse lõppedes määrati sõjaaja ametikohale **3 036** ajateenijat (sh 13 naissoost ajateenijat). Siinkohal tuleb välja tuua, et nimetatud väljaõppeperioodil (2017.a II ja 2018.a I poolaasta) oli ajateenijate väljalangevus tunduvalt vähenenud. Kui eelnevatel aruandlusperioodidel oli ajateenistusest väljalangevus 18-20%, siis nüüd on väljalangevus vähenenud 11,4%-ni. Siinkohal saab välja tuua Kaitseväes juurutatav personaalsem ja tasakaalustatum lähenemine väljaõppe intensiivsuse valikul, mis on avaldanud positiivset mõju väljalangevuse vähenemisel.

Aruandlusperioodil vabastati ennetähtaegselt teenistusest 389 ajateenijat, sh 17 naissoost ajateenijat, kellest 14 kasutas kaitseväeteenistuse seadusest tulenevat õigust (kaitseväeteenistuse seaduse § 82 lg 11) loobuda ajateenistusest 90 päeva jooksul alates ajateenistusse asumisest. Tervisliku seisundi tõttu vabastati ajateenistusest 353 isikut (10,3%). Võrreldes eelmise aruandlusperioodiga, mil tervislikel põhjustel vabastatuid oli 17,9%, on meditsiinilistel põhjustel väljalangevus oluliselt vähenenud.

Lisaks eeltoodule vabastati ajateenistusest ennetähtaegselt seoses ülalpidamiskohustuse täitmisega perekonnaseaduse tähenduses (14 juhul) ning tekkinud raske perekondliku olukorratõttu (8 juhul).

Ajateenijate teenistusest vabastamisel oli levinuim põhjus muud tervislikud põhjused (36,8%), mis võrreldes eelmise perioodiga on 6,9% suurenenud. Muud tervislikud põhjused koondavad kõiki ülejäänuid tervislikel alustel vabastamise põhjuseid. Järgnevad psüühika- ja käitumishäired (30,3%), mille puhul on märgata esinemissageduse tõusu 11,4% võrreldes eelneva aruandlusperioodiga, mil psüühika- ja käitumishäired moodustasid 18,9%. Vähenenud on lihasluukonna ja sidekoehaigustega teenistusest vabastatute osakaal. Kui eelmisel aruandlusperioodil moodustasid lihasluukonna ja sidekoehaigused 41,8%, siis käesoleval aruandlusperioodil on selle vabastamise põhjuse puhul esinemissagedus oluliselt langenud, moodustades 27,5%.

Enamesinevate diagnoosigruppide võrdlus eelnevate aastatega on toodud tabelis 9.

Tabel 9. Enamesinevate diagnoosigruppide võrdlus ajateenistusest vabastamisel tervislikel põhjustel

Diagnoosigrupp	%2014	%2015	%2016	%2017	%2018
psüühika- ja käitumishäired	25,7	17	19,3	18,9	30,3
lihasluukonna ja sidekoehaigused	38,1	31	40,7	41,8	27,5
Muud tervislikud põhjused	29,2	45,7	33,2	29,9	36,8
vigastused	7	6,3	6,8	9,4	5,4

KVTS § 82 lg 4 sätestab **naissoost isikute ajateenistusse kutsumise** ja volitab kaitseministrit kehtestama naissoost ajateenijate ajateenistusse kutsumise tähtajad, teenistuskohad, teenistuse pikkuse ning teenistusse kutsutavate naissoost isikute arvu. Ajateenistusse asunud naissoost isikul on õigus loobuda ajateenistusest 90 päeva jooksul.

2017. aasta II ja 2018. aasta I poolaastal asus ajateenistusse 30 naissoost isikut, kellest 13 määrati sõjaaja ametikohale. Kui ajateenistusest vabastati ennetähtaegselt 14 naissoost ajateenijat omal soovil, siis kolm ajateenijat vabastati tervise tõttu.

Naissoost isikute jagunemine ajateenistusse asumise aegade vahel ning nende sõjaaja ametikohale määramine 2018. aastal on välja toodud tabelis 10.

Tabel 10. Naissoost isikute ajateenistuse läbimine 2018. aastal

Kutsumise aeg	kaitseministri määrus	Võeti ajateenistusse	Vabastati omal soovil/tervi sega	Lõpetas ajateenistuse ja arvati reservi 2018. aastal
1. nädal (2018)	26	1	0	1
27. nädal (2017)	60	22	12	10
40. nädal (2017)	22	7	5	2
KOKKU	108	30	17	13

7. ASENDUSTEENISTUS

KVTS § 58 lõike 1 kohaselt on Kaitseressursside Ametil õigus otsustada kaitseväeteenistuskohustuse asendamine asendusteenistusega kutsealuse motiveeritud taotluse alusel, kui kutsealune on keeldunud kaitseväeteenistusest usulistel või kõlbelistel põhjustel. Seisuga 1. jaanuar 2019 oli asendusteenistuses **75** isikut, mis on 30 isiku võrra enam, kui 2017. aasta sama perioodi seisuga. 2018. aastal on asendusteenistusse asumiseks esitatud taotluste arv tõusnud võrreldes eelneva aruandlusperioodiga. 2017. aastal esitati 112 taotlust ning 2018. aastal on taotlusi esitatud **174**.

Asendusteenistust on võimalik läbida asutuses, mis tegeleb päästesündmuse lahendamisega, sotsiaalteenuse osutaja juures ning õppeasutuses, kus on loodud hariduslike erivajadusega õpilaste klassid.

Tabel 11. Asendusteenistus

Jrk nr	Näitaja	Arv
1	Asendusteenistuses seisuga 1.01.2019	75
2	Alustas asendusteenistust	83
3	Lõpetas asendusteenistuse	53
4	Esitatud taotlusi asendusteenistusse asumiseks	174

8. ÕPPEKOGUNEMISED

2018. aastal toimus teistkordselt suurõppus (Siil 2018), kuhu planeeriti kaitseministri määrusega³ kutsuda 7 520 reservväelast. Lisaks nähti määrusega ette 400 vabatahtliku osalemise võimalus. Esmakordselt korraldati suurõppus 2015. aastal, kuhu planeeriti kutsuda 7605 reservväelast. Õppekogunemiste eesmärgiks on korrata ja täiendada teadmisi, oskusi ning harjutada üksuste koostegevust.

Õppekogunemise kutseid saadeti välja 7520-le reservväelasele. Saadetud kutsetest ei jõudnud adressaadini 2111 ehk 28%.

Kutsututest vabastati 668 ehk 8,9% ning õppekogunemistele ei ilmunud 1748 ehk 23,3% kutsutud reservväelastest. Õppekogunemisest võttis osa 5104 reservväelast ehk 67,8% planeeritust.

Täiendavalt viidi 2018. aastal läbi kaks lisaõppekogunemist. Esimene lisaõppekogunemine toimus suurõppuse „Siil 2018“ raames ajavahemikul 03-06. mai 2018 ning vastavalt Vabariigi Valitsuse 03.05.2018 korraldusega nr 113 kehtestati lisaõppekogunemisel osalevate Kaitseväge üksuste reservväelaste arvuks 223 reservväelast. Lisaõppekogunemisele kutsuti 343 ja õppusel osales 130 reservväelast, mis on 38% kutsututest. Nimetatud üksus sai mehitatud 60,5% ulatuses koos tegevväelaste ja ajateenijatega.

Teine õppus „Okas 2018“ toimus vastavalt Vabariigi Valitsuse 31.10.2018 korralduse nr 276 alusel ning lisaõppekogunemisele kutsutavate Kaitseväge üksuste reservväelaste arvuks kehtestati 1248. Lisaõppekogunemine toimus perioodil 31.10-04.11.2018.a. Õppusele kutsuti 1220 ning õppusel osales 647 ehk 53% kutsututest. Koos üksusesse kuuluvate ajateenijate ning tegevväelastega oli üksuse mehitatus 91% ulatuses.

Lisaõppekogunemise eesmärk oli harjutada kogu riigikaitse juhtimisstruktuuri juhtimistegevust ning hinnata allüksuste lahinguvalmiduse saavutamist.

Õppekogunemisele mitteilmunud reservväelaste suhtes algatati 865 väärteomenetlust. Lisaõppekogunemistega seonduvaid väärteomenetluse oli kokku 275. Keskmise trahvi suurus on olnud 160 eurot ning maksimaalne 400 eurot.

³ Kaitseministri 29.09.2017 määrus nr 10 „2018. aasta õppekogunemiste aegade ja neis osalevate reservväelaste arvu kehtestamine“.

9. AJATEENIJATE JA RESERVVÄELASTE ARVAMUSUURINGUD

Alates 2016. aastast on Kaitseministeeriumi, Tartu Ülikooli, Tervise Arengu Instituudi ning Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste koostöös viidud läbi ajateenijate longituudset ankeedipõhist kompleksuuringut. Uuringu metoodika valikul on lähtutud võimalusest jälgida pikaajaliselt isikupõhiselt tema arvamusi ja kogemusi nii ajateenijana kui reservväelasena. Uuringu tulemused peavad andma Kaitseväele, Kaitseministeeriumile ja Kaitseressursside Ametile ning teistele riigikaitse inimvaraga seotud institutsioonidele ülevaate ajateenistusse astunute sotsiaaldemograafilisest taustast, üldistest- ja õpihoiakutest, motivatsioonist, enesehinnangulisest tervisest; eri näitajate omavahelistest seostest ning muutustest ajateenistuse ja reservteenistuse jooksul.

2018. aastal koostati esimene põhjalikum kokkuvõte 2016. -2017. aasta ajateenistuse tsükli alustanud eel- ja põhikurse ajateenijate hulgas kolme küsitlusetaapina (ajateenistuse alguses, keskel ja lõpus)⁴.

Esimeses küsitlusetaapis vastas ankeetküsitlusele 90% kõigist teenistust alustanud ajateenijatest, kõigis kolmes küsitlusetaapis osales 750 ajateenijat. Antud aruandes esitatud analüüs põhineb kolmel küsitlusetaapil ning lahkab ajateenistuse jooksul toimuvaid muutusi (ajateenijate hoiakutes, rahulolus, tervisenäitajates, kavatsustes) ning toob esile teenistusest ennetähtaegselt reservi arvamise seose ajateenijate sotsiaaldemograafilise tausta ning hoiakutega.

Ajateenistusse astumise viis, hoiakud ja motiveeritus

Isikliku avalduse alusel ajateenistusse astunud ajateenijad jagunevad kaheks grupiks, kes eristuvad oma väärtuste ja ajateenistusse astumise motiivide poolest: 1) ajateenistust väärtustavad ja riigikaitse olulisust hindavad ajateenijad ja 2) kohustuse ajastajad, kes otsustavad ise ajateenistusse tulemise aja lähtuvalt individuaalsetest eluplaanidest.

Hoiakuline valmidus ja positiivne meelestatus ajateenistusse astumise osas on kõrgem nooremate ajateenijate hulgas, kes asuvad teenistusse kohe pärast keskhariduse omandamist. Tulemused toovad selgelt esile, et vabatahtlikult isikliku avalduse alusel ajateenistusse astunute hoiakud

⁴ https://www.ksk.edu.ee/wp-content/uploads/2018/03/Ajateenijate_kompleksuuringu-2016.-2017.aruanne.pdf

ajateenistuse vajalikkuse, julgeoleku ja kaitsevalmiduse osas on positiivsemad ning ajateenistuse jooksul püsivamad kui seda mittevabatahtlikult teenistusse astunud ajateenijate hulgas. Seega tuleks ajateenijate selektsioonil lisaks füüsilise võimekuse ja tervises seisundi teguritele pöörata rohkem tähelepanu nende hoiakute profiilile ja motiveeritusele.

Ajateenijate füüsilise ja vaimse tervise ning kehalise võimekuse muutused teenistuse jooksul

Krooniline haigus või terviseprobleem esineb hinnanguliselt 21% ajateenistusse astunud noortest. Vanuse kasvades probleemse tervisega meeste hulk kasvab. Enamdiagnostitud terviseprobleemideks ajateenistusse astunud noorte hulgas on vigastused, traumad ja mürgistused, liigesehaigused, seljavalud ning allergia. Noorte meeste tervis ja füüsiline võimekus on oluliselt seotud vanusega. 18-19-aastased ajateenijad hindavad paremaks nii oma tervist kui kehalist võimekust, samuti on üldfüüsilise testi tulemused selles vanusegrupis kõige kõrgemad. Kui 18-19-aastastest ajateenijatest hindab oma tervist heaks või üsna heaks 72%, siis vanuses 23–27 aastat on see näitaja vaid 40%. Ajateenistuse läbimise tulemusena paranes olulisel määral noorte hinnang oma tervisele, seda nii sõduribaaskursuse jooksul kui ka teenistuse hilisemas etapis.

Füüsiliselt raskeks pidas ajateenistust keskmiselt 8-12% vastanutest, ligikaudu sama suur (9-13%) oli nende noorte hulk, kelle jaoks pakkus ajateenistuse läbimine väga vähest kehalist pingutust. Teenistuse lõpul hinnati kehalist pingutust oluliselt kergemaks kui pärast sõduribaaskursust (SBK). Enne SBK-d hindas viiendik (21%) noormeestest oma füüsilist vormi üsna halvaks või väga halvaks, kuid teenistuse lõppedes kahanes nende hulk poole võrra. Teenistuse lõpus oli halva enesehinnangulise kehalise vormi ja füüsilise võimekusega ajateenijaid vaid 10,7%. Oma füüsilise vormi muutust hindas positiivseks SBK jooksul 67% ajateenijatest ning ajateenistuse lõpul 58%.

Rahulolu ajateenistusega

Uuringust selgub, et üle poole ajateenijatest on teenistusega igati rahul või pigem rahul (teenistuse keskel ja lõpus vastavalt 63% ja 58%) ning neid, kes ei ole üldse rahul, on pisut üle kümnendiku. Rahulolu on tugevasti seotud ajateenistuse sisukusega, ajateenistusest oodatakse nii sõjalise väljaõppe saamist kui oskuste ja kogemuste kasvu, mis oleksid toeks ka tavaelus.

Rahulolu ajateenistusega on kõrgem nende ajateenijate seas, kes asusid ajateenistusse isikliku avalduse alusel ning olid teenistuse osas positiivselt meelestatud (80% igati rahul või pigem rahul) kui nende hulgas, kes tulid vastumeelselt kutse alusel (vastavalt 47% igati rahul või pigem rahul).

Ajateenistusest ennetähtaegselt reservi arvamise mõjutegurid

Kompleksuuringust tuleb esile, et teenistuse lõpuperioodil ajateenistusest väljalangemine väheneb. Ajateenistusest ennetähtaegselt vabastamist on ühe kümnendiku ulatuses võimalik ette ennustada ajateenija vanuse, majandusliku olukorra, kooselustaatuse, tervisega rahulolu ja meelestatuse kaudu. Rahulolu oma tervisega teenistuse alguses ning meelestatus ajateenistuse osas on peamised ennetähtaegselt reservi arvamise riskitegurid. Seega on kutse alusel teenistusse tulnud ja selgelt ajateenistuse suhtes negatiivselt meelestatud ajateenijate puhul olemas teatav „eelsoodumus“ ennetähtaegselt reservi arvamiseks.

Järeldused

Eelnevast lähtudes, saab teha järgneva üldistuse: Ajateenistust pooldav hoiak tagab parema hakkamasaamise teenistuses (madalam väljalangevus, suurem soov tegevteenistuseks), kõrgema rahulolu teenistusega, mis omakorda avaldab positiivset mõju suhetes ülemate ja kaasajateenijatega. Teenistusse asumiseks sobivaim aeg on kohe pärast gümnaasiumi lõppu, mil noored on kõige parema tervise ja füüsilise võimekusega, samuti on motiveeritus ja soov ajateenistust läbida antud eluetapis kõrgem kui seda vanemas eas, mil seotus tsiviil sfääris (pere, töökohustused, karjäär) on suurem.

10. TEGEVVÄELASED

Tegevväelaste arv suurenes 2018. aastal **135** tegevväelase võrra, ulatudes aasta lõpus **3 422** tegevväelaseni. Riigikaitse arengukava (RKAK) 2017-2026 näeb ette tegevväelaste arvu tõstmise **3759** tegevväelaseni 2026. aastaks, RKAK-i rakenduskava kohaselt oli planeeritud 2018. aasta lõpuks saavutada **3410** tegevväelase tase, mis ületati 12 tegevväelase võrra. Sõjaväelise kvalifikatsioonile vastavate täidetud ametikohtade arv Kaitseväes ja Kaitseliidus on kajastatud tabelis 13 (näitena: vanemohvitseri väljaõpet nõudvatest ametikohtadest on täidetud 590 seisuga 31.12.2018).

Tabel 13. Tegevväelaste arv ametikohtadel sõjaväelise auastme alaliikide lõikes Kaitseväes ja Kaitseliidus

Ametikoha auastme alaliik	Teenistuses ametikohtadel 2018 alguse seisuga	Teenistuses ametikohtadel 31.12.2018 seisuga
Kõrgemad ohvitserid	12	11
Vanemohvitserid	582	590
Nooremohvitserid	526	550
Vanemallohvitserid	1134	1177
Nooremallohvitserid	772	834
Sõdurid	55	43
Kadetid	142	139
Kokku teenistuses	3223	3344
Lapsehoolduspuhkusel	61	78

* andmed ei sisalda lapsehoolduspuhkusel olevaid tegevväelasi

2018. aastal värvati Kaitsevärke 359 tegevväelast (2017. aastal oli värvatute hulk 305 ja 2016. aastal 306). Võrreldes varasemate aastatega on värbamine olnud suurem vaid aastatel 2012 ja 2008.

Värbamisaktiivsus oli suurim augustis, kus värvati 62 kaitseväelast ja kõige väiksem mais, kus värvati 14 kaitseväelast. Keskmiselt värvati 30 tegevväelast kuus (2017. aastal oli see arv 25).

Lahkunud on aasta jooksul 223 tegevväelast, mis on võrreldes 2017. aastaga 40 võrra vähem ehk - 15%. Lahkumine on olnud väiksem vaid aastal 2012 ning majanduskriisi mõjuga aastatel 2009–2010.

Tegevväelaste värbamise kasvu olulised mõjutajad on olnud mitu uut rahvusvahelist sõjalist operatsiooni, millesse Kaitsevägi panustab ning samuti tegevväelaste stabiilne palgatõus.

2018. aastal oli tegevväelaste hulgas vabatahtlik voolavus 5,3%. Voolavuse põhiline mõjutaja oli Scoutspataljoni kolimise lõpp Tapale ning samuti eelpool mainitud uute rahvusvaheliste sõjaliste operatsioonide käivitumine.

11. PEAINSPEKTORITEENISTUS

Kaitseväe peainspektoriteenistuse põhiülesandeks inspekteerida Kaitseväe struktuuriüksusi sõjaväelise väljaõppe ja sisekorra kontrollimiseks, menetleda kaitseväelaste ja Kaitseväega teenistus- või töösuhtes olevate isikute avaldusi ning osaleda Kaitseväe plaanide ja kavade koostamisel. Peainspektori ja peainspektoriteenistuse õigusvahemehe poole võivad pöörduda oma teenistusalaste küsimustega kõik kaitseväelased ja Kaitseväega teenistus- või töösuhtes olevad isikud ilma käsuliini järgimata ning peainspektoriteenistuse töötajad on oma tegevuses sõltumatud teistest ülematest peale Kaitseväe juhataja.

Võrreldes varasemate aastatega on 2018. aastal Kaitseväe peainspektoriteenistusele esitatud pöördumiste arv suurenenud. Eelmisel aastal esitati kokku 130 pöördumist. Pöördudajad jagunesid peamiselt kaheks gruppiks- ajateenijad ning tegevväelased ja tsiviiltöötajad. Samas 2018. aastal kasvas oluliselt ka Kaitseväe välistelt isikutelt laekunud pöördumiste arv. Kui 2017. aasta samal perioodil esitati 8 pöördumist, siis 2018. aastal laekus Kaitseväega otseselt mitte seotud isikutelt (ajateenijate lähedased ning reservväelased) 25 pöördumist. Mõnevõrra on tõusnud ka ajateenijate poolt esitatud pöördumiste arv. 2018. aastal laekus ajateenijatelt 57 pöördumist ning 2017. aastal esitati samal perioodil 36 pöördumist. Tegevväelaste ja tsiviiltöötajate poolt esitatud pöördumiste arv on jäänud samasse suurusjärku võrreldes 2017. aastaga. 2018. aastal esitati 47 pöördumist ning 2017. aastal 45. Lisaks esitati üks pöördumine anonüümselt.

Peainspektoriteenistuse poole pöördui peamiselt ettepanekute saamiseks. Mitmel juhul ei soovitud otsest sekkumist vaid hinnangut toimunud tegevuste kohta.

Ajateenijad soovivad oma pöördumistes pigem informatsiooni, kas teatud tegevused, mida ülemad teevad on lubatud või kuidas teatud olukordades peaksid toimima. Samuti soovitakse teada enda õigusi, nt kuidas toimub distsiplinaarkaristuse vaidlustamine; kuidas tõendada peres esinevat rasket majanduslikku olukorda; milliseid dokumente on vaja esitada ennetähtaegselt ajateenistusest vabastamiseks lapse sünni puhul. Lisaks on mitmeid pöördumisi seotud meditsiiniga.

Tegevväelaste ja riigiteenistujate pöördumised oli enamasti seotud ülema käitumisega ja tasustamisega.

Pöördumiste kohta on peainspektoriteenistus koostanud Kaitseväe juhtkonnale koondülevaate, mis käsitleb ettepanekuid sagedamini esinevate probleemide lahendamiseks.

12. OLULISEMAD TEGEVUSED 2019. AASTAL

1. 2019. aastal jätkab Kaitseministeeriumi valitsemisala kaitseväekohustuslaste arvestust, kaitseväeteenistuskohustuslaste tervisenõuetele vastavuse hindamist, ajateenistusse kutsumist ning reservüksuste ettevalmistamist samas mahus eelnevate aastatega.
2. 01.01.2019 jõustus kaitseväeteenistuse seaduse ja teiste eriseaduste muudatus, mille kohaselt Kaitseressursside Ametil ja Kaitseväel tekib õigus kaitseväekohustuse täitmisest kõrvalehoidjatele lisaks sunniraha ning väärteokaristuste määramisele, võtta kasutusele meetmed, millega piiratakse isikule väljastatud õiguste ja lubade kehtivust või väljastamist. Õigused ja load, mille peatamist või väljastamise keelamist taotlema hakatakse on mootorsõiduki juhtimise õigus, kalastuskaart, jahipidamisõigus, väikelaeva ja jeti juhtimise õigus ja relvaluba ja relva soetamisluba.
3. 2019. aasta II poolaastal võetakse kasutusele kaitseväekohustuslaste iseteenindusportaal. Iseteenindusportaali eesmärgiks on lihtsustada kodanike ja Kaitseministeeriumi valitsemisala vahelist suhtlust. Kodanike jaoks muutub teatiste ja otsustega tutvumine mugavamaks ja kiiremaks.
4. Kaitseministeeriumi valitsemisalas jätkatakse Riigikaitse arengukavas 2017-2026 püstitatud eesmärgi, suurendada ajateenistusse võetavate kutsealuste arvu, täitmist. Eesmärgi kohaselt suurendatakse arengukavas ettenähtud perioodil kutseluste arvu 4000-ni järkjärgult arvestades Kaitseväe taristu võimalusi ning instruktorkoosseisu juurdekasvu.
5. Jätkuvad tegevused ajateenistusest väljalangevuse vähendamiseks ning naissoost isikutes ajateenistuse vastu huvi tõstmiseks. Selleks jätkatakse ajateenija töövarjupäeva ning erinevate teabepäevade ning projektiga „Klassiga ajateenistusse“ korraldamist.

6. 2019. aastal jätkatakse arstlike komisjonide tööpraktika ühtlustamist kaitseväetenistuskohustuslase tervisenõuete rakendamisel.
7. Tõhustatakse terviseseisundi hindamise korraldust eelkomisjonide läbiviimisega. Sellega vähendatakse ajateenistusse asumist välistavate diagnoosidega kutsealuste arstlikesse komisjonidesse kutsumist. Eelkomisjonis hinnatakse kutsealuse terviseseisundit Tervise Infosüsteemis olevate andmete põhjal.
8. Jätkatakse kaitseväekohustuslastele teabevärava eesti.ee kaudu dokumentide kättetoimetamise juurutamist koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Riigi Infosüsteemide Ametiga. Selleks on Kaitseministeeriumis ettevalmistatud seadusemuudatus, mille kohaselt hakatakse kaitseväekohustuslastele kutseid ja teatise kättetoimetama peamiselt Eesti teabevärava kaudu ning isikukood@eesti.ee aadressile saates. Eeldatav seaduse jõustumise aeg on 01.04.2020.a.
9. Jätkatakse tegevusi tegevväelaste värbamise suurendamiseks ja voolavuse vähendamiseks, et saavutada Riigikaitse arengukavas 2017-2026 planeeritud tegevväelaste arvu sihttase.
10. Jätkatakse ajateenijate kompleksuuringu läbiviimist ning saadud uurimistulemusi kasutatakse sisendina poliitikakujundamisel. Samuti esitletakse uuringutulemusi nii konverentsidel kui ka ajakirjades.
11. Jätkatakse tegevusi puudega isikute ajateenistuse läbimise soodustamiseks, võttes arvesse isiku oskusi ning võimeid ja väljaõppe võimalusi.
12. Kaalutakse võimalust ajateenistustsükli sobitamiseks kõrgkooli kandideerimise ajaga, et soodustada ajateenistuse läbimist vahetult peale keskhariduse omandamist.
13. Muudetakse vormikandmise regulatsiooni selliselt, et aktiivsematel reservväelastel võimaldatakse hoiustada Kaitseväe tavavälivormi ja varustust kodus. Muudatus puudutab juba reservis olevaid isikuid ning tegevväelasi vahetult enne teenistussuhte lõpetamist. Eesmärgiks on, et ka reservis olles säilib isikul Kaitseväega sidusus ning seeläbi tõuseb motivatsioon riigikaitstes osalemiseks.